

75
DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICO-CHIRURGICA

DE

ABSCESSUUM & ULCERUM
INDOLE DIVERSA

1745
66
QVAM

AVSPICE DEO PROPITIO
CONSENSV ATQVE AVCTORITATE
AMPLISSIMI ORDINIS MEDICI
IN ALMA REGIA FRIDERICIANA

PRÆSIDE

VIRO ILLUSTRIS EXPERIENTISSIMO EXCEL-
LENTISSIMO

DN. JOANNE JUNCKERO

MEDICINAE DOCTORE EIVSDEMQUE PROFESSORE
PVBLICO ORDINARIO

DECANO H. T. SPECTATISSIMO

DOMINO PATRONO PRÆCEPTORE AC PROMOTORE SVO
PARENTIS INSTAR VENERANDO

PRO LICENTIA

SVMMSIQVE IN ARTE MEDICA HONORIBVS ET PRIVILEGIIS
DOCTORALIBVS LEGITIME IMPETRANDIS

H. L. Q. C.

D. MAII ANNO MDCCXLV.

PVBLICO AC PLACIDO ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTIT
AVCTOR

FRIDERICH GOTTLOB LEUBE

HALENSIS.

HALAE MAGDEVBURGICAE

Typis IOANNIS CHRISTIANI HILLIGERI, Acad. Typogr.

DISSECTIO HUIUS MORBI MEDICO CHIRURGICA

DE
ABSCESSUM & ULCERUM
INDOLE DIVERSA

AVAV
LANCE DIB RACIO
CONSENSU ATQUE VACILLANTE
AMISSIM ORBIS MEDIC
IN ALMABATA UNDECIANA

PR A-RI-UM
VIT. HENRICH BARNHARTSIAUS RYPER
BENNYKYM
DOCT JOHANNI JVNCKERO
MEDICINAE DOCTORE, PVDICINAE PROFESSORE
PVDICINO ORDINARIO

DECANO H. I. SEI CLASSIMO
PVDICINO PATRONO PVDICINAE H. I. CLASSIMO
PVDICINO PVDICINAE H. I. CLASSIMO
PVDICINO PVDICINAE H. I. CLASSIMO
PVDICINO PVDICINAE H. I. CLASSIMO
PVDICINO PVDICINAE H. I. CLASSIMO

PVDICINO PVDICINAE H. I. CLASSIMO
PVDICINO PVDICINAE H. I. CLASSIMO
PVDICINO PVDICINAE H. I. CLASSIMO
PVDICINO PVDICINAE H. I. CLASSIMO
PVDICINO PVDICINAE H. I. CLASSIMO
PVDICINO PVDICINAE H. I. CLASSIMO

AVAV
VIT. HENRICH BARNHARTSIAUS RYPER
BENNYKYM

DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICO.
CHIRVRGICA

DE
ABSCESSVVM ET VLCERVM
INDOLE DIVERSA.

PROOEMIUM.

Quamquam *Chirurgia*, pars Medicinæ non solum antiquissima, sed & nobilissima, immo si usum eius spectes, admodum necessaria, tantos omnino fecerit progressus, nostro quidem seculo, ut ad summum pervenisse gradum facile videri posset hodie; præsertim si de *instrumentali* chirurgia sermo sit, quæ chirurgiæ *medicæ* in tantum quidem recte opponitur, in quantum *hec* de *medicamentis externis*, *illa* vero de instrumentorum *adplicatione* est sollicita. Magna tamen utriusque chirurgiæ, nostro etiam tempore, deprehenditur neglectio, idque non solum ex parte Chirurgorum, a quibus chirurgia medica non facile expectari poterit, sed ex parte ipsorum etiam Medicorum quorundam, qui chirurgiam Medico quasi indignam vel prorsus negligunt, vel primis modo labris degustant. Quid mirum itaque, si in rite diiudicandis & congrue tractandis corporum læsionibus externis, tam graves sæpe committantur errores, ubi Chirurgus non solum in gravioribus, sed & levioribus aliquando casibus, salutari Medici consilio, Medicus autem auxilio prudentis Chirurgi plerumque destituitur. Optandum itaque esset, ut Medici præsertim in chirurgiam, si non instrumentalem, saltim medicam diligentius incumberent; ita enim damna ista, quæ ex Chirurgorum vulgarium inscitia in genus humanum redundant, eo melius

lius & facilius præcaveri possent. Sed optandum etiam foret, ut Chirurghi, instrumentalem chirurgiam dextre exercentes, salutaribus Medicorum consiliis frequentius, quam vulgo quidem fieri solet, uterentur. Præsens nostræ dissertationis argumentum argumento esse potest, quam necessaria sit Medico chirurgiæ medicæ scientia, & quam necessarium sit Chirurgo prudentis Medici consilium, si prior de abscessuum atque ulcerum indole diversa rite & prudenter iudicare, posterior autem utrumque corporis adfectum, ea qua decet ratione congrue tractare velit.

CAPVT I.
DE ABCESSV.

§. I.

Tumores tam *calidi* quam *frigidi*, quando medicamentis resolvi & discuti non possunt, vel etiam interdum perverse tractantur, in corruptiones & læsiones apertas, & quidem pro differente conditione partium solidarum & fluidarum, iam in *abscessus*, iam in *ulcera* abeunt.

§. II.

Quid vero sit *abscessus* ante omnia erit definiendum: est nempe stasis sanguinea, arctiore spacio circumscripta, & in nodum collecta, ordinarie in partibus porosis & sufficienti sanguinis accessui destinatis contingens, cuius beneficio partes sulphureæ, putredinem minitantes, successive subtrahuntur, & reliquæ crassiores in pus convertuntur.

§. III.

Ex hac definitione patet, quod hic agamus de *abscessu*

scessu *strictiore* significatione sumto, excluso *latiore* ista acceptione, qua HIPPOCRATES in scriptis suis frequentius usus est, & de *αποσάσι* seu *αποσημασι* iam κατ' *αποθεσιν*, iam vero κατ' *εμπειριαν* exposuit, atque per illam materiae morbosae ex partibus interioribus ad exteriores depositionem, in febribus praecipue acutis saepius contingentem, per hanc autem abscessionem cum subsequente aliquando effluxu humoris peccantis denotavit. Sicut enim *latior* iste abscessuum significatus non semper involvit materiae abscedentis & depositae maturationem, sed interdum felicem discussionem admittit: ita *strictior* acceptio, de qua nostra definitio valet, talis est indolis ac conditionis, ut in corruptionem purulentam absolute commutetur.

§. IV.

Differt autem *apostema* stricte sumtum, de quo nos hic agimus, a reliquis adfectibus inflammatoriis, in eo potissimum, quod *abscessus* sua natura ad suppurationem tendat; reliquae autem inflammationes non facile abeunt in suppurationem, nisi quidem incongrue tractentur. Inflammatio enim *erysipelacea* & phlegmonodea, quae per se & sua natura ad suppurationem non inclinatur, tantum est superficialis, & plurimum aequalis, ideoque motus tonicus non adeo est relaxatus & enervatus: in abscessu autem inflammatio est elevata & profunda. Porro differt a furunculo; nam in abscessu stasis sanguinea in substantia porosa refidet, in furunculo autem stasis intra sua vasa contingit; abscessus furunculum magnitudine quidem superat, sed in furunculo dolores longe sensibiliores sunt, quam in abscessu;

6 *Dissertatio inauguralis medico-chirurgica*

fcessu; unde etiam germani dicunt: *Es thut so wehe, als ein Blut-Schwähren.*

§. V.

Jam *phenomena* singula paulo curatius exponamus, ex quibus præsentia huius adfectus diiudicari possit. Abscessus vel apostema exhibet tumorem durum, in nodum collectum, in ambitu autem colorem rubicundum. Oritur abscessus maxime in partibus sanguineis, efformat infarctum, & consequenter inflationem, rubentem, duram atque densam. Supervenit mox calor, qui successive in æstum mutatur; hic æstus autem in dies augetur, donec tandem circa diem quartum suppuratio sequatur. Quemadmodum vero apostema nunquam sine prægressa stasi & inflammatione contingit, a natura autem, propter stasim iam factam inflammatione pro stasi resolvenda suscipitur; sic quia non ex voto resolutio staseos succedit, ad suppurationem properat, particulas agiliores sulphureas, fermentationem efficientes, subtrahendo, particulas crassiores autem in pus laudabile convertendo. Licet vero hæc ipsa suppuratio parti adfectæ aliquod decrementum adferat, nempe per absorptionem aliquarum fibrarum; attamen mixtioni universæ animalis nullam perniciem minatur, quæ tamen certissime eveniret, si nulla suppuratio contingeret. Nullus enim alius est eventus, si sanguis in stasim deductus est, quam ut vel discutatur, vel suppuretur, vel exsicceetur; si ex his autem nihil contingit, simpliciter putrescit. Optima via est discussio, sed in stasi apostematoide non impetrari potest, ob indolem staseos; hanc sequitur suppuratio, & tandem exsiccatio, quæ tamen sæpius multa damna & pericu-

pericula inducit, ob constantem proclivitatem in putredinem; putredo autem universæ mixtioni animalis est inimica. Tempore suppurationis apostema mollius quidem evadit, sed dolores fiunt sensibiliores, donec tandem maturescat; simul ac autem apostema vel natura vel arte aperitur, dolores imminuuntur, vel nonnunquam plane remittunt.

§. VI.

De abscessuum subiectis si dicendum quod res est, omnes quidem homines huic morbo generando idonei existunt; in specie autem hunc morbum facilius incurrunt plethorici, cacochymici, & qui spissitudine sanguinis laborant, præcipue vero sanguinei. Maxime omnium qui vitam sedentariam agunt, & commotiones animi sæpius experiuntur.

§. VII.

Sequitur, ut iam causas etiam, quibus producitur abscessus, breviter consideremus. Causa antecedens remota est plethora & cacochymia. Causa materialis proxima est stasis sanguinea in quacunque corporis parte sanguifera obveniens. Causa efficiens est principium vitale, quod motibus inflammatoriis, stasin discutere, & corruptionem putredinosam præoccupare intendit. Causæ instrumentales sunt directio & restrictio sanguinis versus stasin, unde non solum inflatio, rubor & calor oriuntur, sed & aliqua sanguinis stagnantis discussio obtinetur; hac enim ratione tenuissimæ particulae sensim in reliquam sanguinis massam reforbentur, & per diaphoresin evacuantur, languidae particulae autem, in pus laudabile convertuntur. Causæ occasionales, quæ stasi

fin

sin sanguineam producere possunt, sunt vel externæ vel internæ. *Externæ* sunt contusiones violentæ, quæ motum tonicum nimium relaxant; item punctiones, scalptiones vehementes, & quæ sunt aliæ. Ad causas autem *internas* illæ pertinent inprimis, quæ orgasmum sanguinis efficiunt e. g. motus corporis vehemens, diæta vinosâ, &c. porro animi pathemata ad abscessus generandos multum omnino contribuunt, e. g. iracundia. Denique etiam refrigerationes corpore calente, inter causas abscessuum occasionales merito referuntur.

§. VIII.

Causis breviter expositis, ad *prognosticam* accedo considerationem. Notandum autem generatim, quod abscessus in partibus internis nobilioribus contingens, plerumque sit lethalis. In partibus vero externis musculosis, omnium facillime ad mundificationem & consolidationem perducitur. Paulo difficilius in partibus exsanguibus, nempe glandulosis, ligamentosis, nerveis & tendinosis consolidatio obtinetur, ob defectum sanguinis purioris, & præsentiam serosi humoris. De abscessibus glandularum in specie notandum est, quod facile in profunditatem tendant, & si accedit perversa tractatio chirurgica, sæpius ulcera mali moris oriuntur e. g. ulcera cancrôsâ, ob interventum humoris seroso-falsuginosi, & quia materia diutius iusto ibi detenta, maiorem acrimoniam contrahit, & fibrillas arrodit. Apertio apostematis quando longius protrahitur, osium caries produci potest; nam materia acrior fit, & si exitum non invenit, partes substratas arrodit.

E

E contrario sectio & incisio nimis mature instituta, ulcera cancrofa & fistulofa facile producit. Sed hoc tantum intelligendum venit de sectione *maiore*, quæ Chirurgis vulgaris est, & quæ motum tonicum nimium relaxat, & sic laudabilem suppurationem impedit; non autem de sectione *minore*, quæ instrumento illo fit, quo venam hodie plerumque secant Chirurghi, *mit dem Schnepper*. Nam talis sectio, si etiam in primis diebus fiat, multam commoditatem promittit, uti in sequentibus explicabitur.

§. IX.

Hæc de prognosi dixisse sufficiant; nunc ad *partem therapeutica* me converto. Primo quidem methodum vulgarem, quæ plurimis Chirurgis est familiaris, breviter attingam; deinde autem peculiarem & succinctiorem abscessus tractandi rationem subiungam. Methodus vulgaris sequentibus indicationibus absolvitur: primo *suppuratio* est promovenda; deinde *mundificatio* est adiuvanda; & tertio *consolidatio* facilitanda & promovenda est.

§. X.

Quod ad primam indicationem, nempe *suppurationis* promotionem attinet, obtinetur illa per relaxationem partium, maiorem adfluxum in partem adfectam, & obstructionem pororum. Ergo omnia remedia, quæ motum tonicum relaxant, motum humorum ad partem adfectam augent, & obstructionem pororum efficiunt, suppurationem promoveri solent. Huc pertinent gummata acria, leniter stimulantia, e. g. gummi ammoniacum, galbanum; nam hæc gummata in forma emplastri adhibita, penetrant stasim, obstruunt poros, transpirationem liquidi impediunt, & sic suppurationem

B

tionem

tionem promovent. Spectant huc etiam cepæ assatæ, fermentum panis, mel, variaque ex his composita emplastra & cataplasmata; nec non omnia quæ partem adfectam humectant, qualia sunt quæ principio aqueo mucilaginoso prædita sunt e. g. rad. lilior. alb. altheæ. Tandem huc pertinent oleosa pingua e. g. butyrum recens, oleum lini, similiaque, quæ adeo certe suppurationem promovent, ut si statim in principio adhibeantur, omnem spem discussionis eludant.

§. XI.

Quando suppuratio peracta, & abscessus maturus est, ruptio promovetur, vel medicamentis, vel operatione. Medicamenta, quæ ruptionem promovent, sunt fermentativæ efficaciam, ut mel, fermentum pistorium, farina melli mixta, ficus, panis mellitus; si autem ruptio ad ista non sequitur, aut celerior aperiendi via placet, ad operationem fit progressus. Abscessu autem aperto & rupto, pus non unico, sed successivo actu emittendum est.

§. XII.

Secunda indicatio mundificationem involvit, ad quam progredimur. Peragitur illa medicamentis, quæ sordida & heterogenea remouent, invertunt, & sua vi saponacea simul abstergunt, ac leniter stimulant; qualia sunt chirurgis dicta digestiva e. g. terebinthina, vitellus ovorum, mastiche, liquamen myrrhæ, aloë, & quæ sunt alia. Hæc medicamenta in forma unguenti adhibentur, plumaceolis excipiuntur, & cavitati abscessus imittuntur; tamque diu applicari debent, donec sordes omnes sint absterse & solute, crassior materia emollita, atque in pus laudabile conversa. Id quod sufficienter factum esse colligimus, quando abscessus latera æqualiter rubra facta

De abscessuum & ulcerum indole diversa. II

facta sunt, & superficies totius cavitatis subcruenta
apparet. §. XIII.

Ad *tertiam* denique indicationem me converto,
nempe ad *consolidationem*, quam promovent talia me-
dicamina, quæ canales molles reddunt & conservant,
liquida in cavitatem abscessus delata, ab omni putredi-
ne defendunt, ipsumque aeris accessum abarcent:
qualia sunt balsamica e. g. balsamus de copaiva, de pe-
ru, arcæi, myrrha, succinum, oleum myrrhæ p. d. ole-
um ovorum. His omnibus emplastra discutientia
imponantur, ad balsama retinenda, & aeris accessum
impediendum; ultimo vero loco emplastrum stypti-
cum CROLLII adplicari potest, ut egregia cicatrix
obteneatur.

§. XIV.

Quamquam vero hæc methodus admodum usita-
ta sit, multa tamen incommoda post se trahit. Partim
enim chirurgi sæpius in abscessu aperiendo errorem
committunt, & sectionem ferius instituunt, quam fieri
debebat, unde materia per moram acrior reddita par-
tes substratas arrodit, & ulcera mali moris nonnun-
quam oriuntur. Partim vero nimis emollientibus &
pinguibus abscessum sæpius corrumpunt, dum copio-
siorem affluxum & diffusorem humorum statim effici-
ciunt. Hac enim ratione abscessus qui minoris ambi-
tus fuit, in majorem molem augetur, & labor matura-
torius impeditior redditur. Quoniam itaque varia da-
mna & incommoda hanc methodum premunt, aliam
nunc eamque succinctiorem, in abscessu curando bre-
viter exhibebo.

§. XV.

Quamprimum animadvertimus, tumorem inflam-

B 2

mato-

matorium discussionem respuere, loco medicamentorum maturantium discutientia præcipue camphorata largius continentur, e. g. spiritus vini camphoratus crocatus rectificatissimus; in centro autem abscessus, maturans aliquod medicamentum adplicetur, vel loco illius post exiguam moram, apostema in instrumento illo gallico, quod vulgo vocatur *der Schnepfer*, mox incidatur, licet abscessus nondum perfecte sit maturus; nam hoc instrumento vulnus inflictum, uti notissimum, admodum exiguum est, ideoque toni noxia relaxatio, quæ post maiorem incisionem fit, cavetur, pravaque corruptio impeditur.

§. XVI.

Abscessu sic aperto, *mundificatio* ita peragitur, ut supra dictum est: nempe unguento quodam digestivo, cuius differentes admodum compositiones tam in manibus artificum, quam in scriptis chirurgicis reperiuntur; inter quas tamen ea, quæ sequitur, commendatissima est.

Rec. Mell. Rosar. Vnc. unam.

Terebinth. Vnc. Semis.

Virell. Ovorum N. II.

Pulv. Myrrh. elect. drach. duas.

Misce fiat unguentum, turunda applicandum, donec apostema sufficienter mundificatum sit.

§. XVII.

Mundificatione satis peracta, *consolidatio* eadem methodo, iisdemque remediis supra commendatis, respiciatur. Notetur autem, quod, quia in partibus sanguiferis læsio est, essentia STAHLII balsamica, quæ hodie vitatissima, maiorem myrrhæ, quam succini & reliquorum ingredientium portionem continere debeat. e. g.

Rec.

Rec. Ess. Myrrh. Vnc. Semis.

Succini drachm. duas.

Olei Hyperici expressi drachm. unam.

Bals. de Copaiva gutt. VI.

Misce. Hæc mixtura est se vera polychresta, si modo dolores non efficeret; ad quos tamen mitigandos cum unguento digestivo, vel oleo myrrhæ p. d. vel oleo ovorum misceri potest. Denique notandum est, quod tempore non solum maturationis, sed etiam mundificationis & consolidationis discutientia, vulgo defensiva applicari debeant e.g. emplastrum saponat. BARBETTE camphoratum, vel Norimbergense camphoratum, & similia.

§. XVIII.

Hac enim methodo cavemus, ne nimius adfluxus humorum contingat, nec abscessus in magnam molem accrescat; imo etiam dolores & ardores, sub maturati-
one alias maxime sævientes, hac ratione mitigantur. Ex quibus intelligimus, hanc methodum non solum brevior, sed & longe commodior esse priore, quæ maior sit congestionis & maturationis apparatus, & tempus incisionis multa cum circumspectione & hæsitatione est diiudicandum. Sed pergimus nunc ad alteram dissertationis nostræ partem.

CAPVT II.
DE VLCERE.

§. XIX.

Est autem *ulcus* solutio continui in partibus maxime exsanguibus, a corruptione humorum seroso-lymphalium, & enata hinc partium solidarum dissolutione originem ducens, atque materiam ichorosam seu sanio-

lam, limpidam, acrem excernens. Vide *Illustris PRÆSIDIS Conspect. Chirurgiæ Tab. de Viceribus.*

§. XX.

Ex hac definitione, quam de ulcere in medium produximus, facile apparet, quod *ulcus differat ab apostemate*, tam ratione *partium*, quam *humorum*, qui in utroque excernuntur. Nam ulcus maxime in partibus exsanguibus, apostema autem in partibus sanguineis occurrit; in ulcere excernuntur humores serosi, limpidi, acres; in apostemate autem materia crassa, albicans, interdum flavescens, excernitur. Unde falsitas istius axiomatis, frequenter satis obvii, facile diiudicari poterit, scilicet quod, *ubi pus, ibi ulcus sit*. Rectius omnino diceret: ubi pus, ibi apostema; ubi autem ichor seu sanies deprehenditur, ibi adest ulcus.

§. XXI.

Ulcera inter se ipsa vario modo differunt. Primum ratione *magnitudinis & loci*, ubi alia maiora, alia minora, alia superficialia, alia profundiora, alia æqualia, alia fistulosa sunt. Deinde ratione *temporis & moris*, quo respectu alia sunt recentia & benigna, alia inveterata & cacoethea. Porro ratione *symptomatum*, quorum intuitu alia sunt simplicia, alia composita, maligna, qualificata, foetida, putrida, serpiginosa, callosa. Denique ratione *causarum*, quarum ratione alia sunt simplicia, alia scorbutica, alia venerea, alia canerosa, alia deinde pestifentialia.

§. XXII.

Simplex ulceratio occurrit in partibus, humores seroso-lymphales vehentibus; sed intercessio qualiscunque sanguinis mutat simplicem talem constitutionem.

tionem. Ac tum quidem, si tenuissimum sanguinis commercium accedit, acres & urentes efficit effectus; intercessio autem sanguinis copiosioris atque spissioris, putridas & acrius dolentes corruptiones producit. Porro ulcera plane peculiarem constitutionem habent, quando concursus specifici fermenti accedit, ut in lepra, scorbuto, lue venerea. Ulceratio *acrior* redditur, quando plus lymphalis materiae accedit: *fermentescens* magis evadit, quando plus materiae salivalis concurrat. Fit autem ulceratio omnium acerrima, quo plus de sanguine participat; hic enim corruptelam salivam in hac miscela mirifice auget. Tandem etiam constitutio partium ad ipsam diversitatem ulcerum multum sane contribuit.

§. XXIII.

Iam ad *signa* generaliora ulcerum accedo. Contingit autem ulcus, ut supra dictum, in partibus plerumque exsanguibus, cutaneis, membranaceis, tendinosis, & glandulosis. Excernit materiam tenuem, limpidam, acrem, falguginosam, rodentem. Ulcera quidem simplicia nullum adeo foetorem spargunt, qualificata autem in primis scorbutica foetore putrido sese manifestant, & venerea nauseosum ac fitulentum odorem spirant.

§. XXIV.

Hæc sufficiant de signis dixisse; ad *causas* ulcerationum progredior. *Remota* est constitutio plethorica, cacochymica; *proxima* est stasis humorum lymphatico-ferosorum. *Causæ occasionales* sunt contusiones, ambustiones, & perversæ tractationes chirurgicæ læsionum externarum. Nam per accidens abscessus suppuratorii, imo ipsa vulnera per-

verse tractata in ulcerosam constitutionem transeunt.

§. XXV.

Quod ad *prognosin* attinet, generatim notandum est, quod ulcera quælibet difficilioris curationis sint, longiusque tempus requirant, quam quidem apostemata. Speciatim autem monendum est, quod ulcera simplicia, nec adeo inveterata facilius consolidentur, quam qualificata & inveterata. Præter ea facile intelligitur, ulcera superficialia & minora citius restaurari, quam profunda & maiora. Porro ulcera, quæ ab apostemate male tractato oriuntur, semper contumaciora sunt. Item quæ ex erysipelate nata sunt pessima, quia erysipelas per se ad maturationem non tendit. Quod ad ulcera scorbutica & venerea attinet, sciendum est, ea nunquam sola tractatione chirurgica, sine medicamentis internis, funditus curari. Ulcera quæ cariem ossium pro fundamento habent, prius non curantur, quam caries remota sit. Ulcera glandularum præ reliquis sunt rebellia, tam ob tonum destitutum, quam substantiam glandularum spongioso-tubulosam: quando enim hæc arroditur, orificia multorum meatuum & tubulorum aperiuntur, ex quibus deinde humores copiosius profluunt, qui ulcerationem sustentant. Et si etiam ad consolidationem veniant, plerumque tamen id contingit tenera cuticula, quæ ob levissimas causas facile dilaceratur. Vide *Illustris PRÆSIDIS Conspectum Chirurgiæ Tab. de Ulceribus.*

§. XXVI.

Ordo nunc me ducit ad *tractationem therapeuticam*. Ad ulcera itaque congrue tractanda & legitime curanda, eadem quidem methodo, qua apostemata

mata curamus, externe incedimus, videlicet mundificando, consolidando, & adfluxum nimium debito modo avertendo, qui debitus modus eam cautionem exposcit quam maxime, ne legitimus floridi sanguinis aditus, ad consolidationem simpliciter necessarius, excludatur penitus; (nullum enim ulcus consolidatur, nisi vividum hunc influxum impetraverit) interna autem remedia non raro in subsidium sunt vocanda.

§. XXVII.

Jam quod ad primam indicationem, nempe mundificationem attinet, præter externa remedia, sæpius interna coniungere cogimur; imprimis si status eximie cacochymicus accedat, vel ulcera diu iam duraverint. De utrisque mundificandi remediis, ea breviter hoc loco in medium producemus, quæ tam ratione, quam experientia, satis comprobata sunt.

§. XXIX.

Interne mundificatio sequentibus peragitur medicamentis. Ex primis viis crassiores impuritates evacuentur, per lenia laxantia ex massa pilularum de succino CRATONIS, extracto Panchymagogo CROLLII, rad. Jalapp. mercurio dulci; ex quibus medicamentis pilulæ formatae ad scrupul. unum propinentur, & spatio octo dierum repetantur. Hac ratione etiam adfluxus nimius humorum ad locum adfectum revellitur. Diebus intermediis propinentur resolventia & sanguinem mundificantia e. g. essentia alexipharmaca STAHLII, cum essentia succini, item tinctura antimonii tartarifata, coniunctis pulveribus absorbentibus, antimoniatifixis, acrimoniam falsam corrigentibus. Interdum etiam decoctum ad mentem

PARA-

PARACELSI paratum adhiberi potest, quo ulcus ab intrapurgatur. e.g. Rec. Rad. ari pimp. alb. ana unc. unam, Herbæ veronic. hed. terrestr. fanicul. pyrol. ana Mj. C. C. M. Sed hæc medicamenta, licet optima sint, sæpius tamen sunt irrita, nisi motus particularis in universalem mutetur, id quod fit, si motus corporis laboriosus accedat, ut transpiratio omnibus diebus promoveatur.

§. XXIX.

Ad externa mundificationis remedia accedo. Impuritates crassiores abstergantur, per medicamenta acriuscula e.g. ex rad. ari, aristolochiæ rotund. gentian. rubr. quæ vel in pulvere, vel etiam in decocto adhiberi possunt. Inprimis autem decoctum tabaci impuritates removet. Fibrillæ semicorruptæ flaccidæ, livescentes, & caro luxurians, si adsint, per lenia septica absumantur, e.g. per saccharum, alumen utstum, mercurium præcipitatum rubrum; septica autem acriora non adhibeantur. Quando caro luxurians his lenibus septicis non cedit, tunc melius est secundo illam absumere, quam septica acriora adhibere. Porro impuritates subtiliores abstergantur, ut ulcus plenarie mundificetur, id quod faciunt lenia digestiva e.g. terebinthina, pulvis mastichis, myrrhæ, imo etiam decoctum tabaci; vel sequens unguentum adhiberi potest:

Rec. Terebinth. coct. Vnc. II.
 Vitell. ovor. N. III.
 Mell. Rosarum Vnc. semis.
 Pulv. Croci Scrupul. I.
 Mastich.
 Myrrh.
 Oliban. ana drach. unam. Mi-

Misce fiat unguentum. Hoc unguentum plumaceolis ulceri immittatur, donec mundificatio satis peracta sit. Hac ratione vividus adfluxus sanguinis, ad novam structuram partis necessarius invitatur.

§. XXX.

Mundificatione satis peracta, ad *consolidationem* progrediendum. Fit autem per balsamica lenia & per ante dicta digestiva; potest autem essentia quædam balsamica applicari, quæ plus de essentia succini participat e. g.

Rec. Ess. Succini Vnc. Semis.

Myrrh, drach. II.

Spiritus terebinth. gutt. XXX.

M. Hæc essentia ne dolores producat, unguento digestivo, vel oleo ovorum, vel oleo myrrhæ p. d. misceri potest. Toto hoc tempore emplastra discutientia camphorata adplicari possunt, præcipue si motus inflammatorius nimius adsit, quadrat spiritus vini camphoratus crocatus. Et hæc quidem ea sunt, quæ de abscessuum & ulcerum indole diversa, tam theoretice quam practice, hac ipsa dissertatione medico-chirurgica, dicenda habui.

§. XXXI.

Equidem hic tractationi meæ finem imponere possem; sed liceat mihi pauca quædam addere de *metaschematismo apostematis in ulcus*. Scimus per experientiam, quod apostemata sæpius mutantur in ulcera; fit autem hoc maxime per inconvenientem & perversam tractationem chirurgicam, dum plerique chirurgorum differentiam humorum & partium, & hinc pendentem utriusque corruptionis differentiam, oppido ignorant; unde unguentum suum

uniforme, in omnibus læsionibus tam sanguineis quam exsanguibus applicant; sed hac ipsa ratione damna maxima introducunt. Nesciunt enim, quod partes sanguineæ acriæ minus, quam partes exsanguës tolerant, unde has læsiones perverse tractant. Porro Chirurgi falluntur plerumque in curandis abscessibus, quando eosdem non recte mundificant, sed per medicamina unguinosa constipant; unde impuritates in abscessu retinentur, & pedetentim intemperies falsuginosa oritur, quæ fibras substratas arrodit. Quamdiu itaque hæc fibræ arrosæ manent, legitima consolidatio non solum non habet locum, sed læsio etiam in dies crescit, & ulcus magis depravatur. Nam ex his arrosis fibris materia ichorosa falsa acris transfudat, quæ partes stimulat, & dolores spasticos invitat. Per spasmum autem invitatum vividus sanguinis adfluxus, ad consolidationem necessarius, impeditur; unde læsio in peripheria pallida evadit, & ulcus antea simplex in cancriforme facile abit. Quod reliquum est, Deo immortalis debitas persolvo gratias, pro viribus, ad hunc laborem absolvendum, clementissime mihi concessis.

TANTUM.

VIRO NOBILISSIMO AC DOCTISSIMO
DOMINO CANDIDATO
FRIDER. GOTTLÖB LEVBE

SALVTEM DICIT PLVRIMAM

IOANNES IVNCKERVS.

Fertile delegisti & arduum argumentum, CANDI-
DATE NOBILISSIME, de quo in recentiori de-
mum medicorum schola ex merito disputari ce-
ptum est. Nam si quis veterasta evoluit monumenta, quæ
fortana in nos servavit, luculentissime deprehendet,
medicos ceteroquin clarissimos hanc materiam non pla-
ne quidem neglexisse, sed simul facili cognoscer nego-
tio, de vera ulceris & apostematis differentia eosdem mi-
nime consona & genuina protulisse, qui vel HIPPO-
CRATEM interpretari aggressi sunt, vel de integro suam
de hac materia dixerunt sententiam; & proinde fieri
non poterat, ut legitima semper utriusque affectus insti-
tueretur therapia. Et profecto, si in pluribus aliis mor-
bis imperita multitudinis errores, perversaque iudicia ac
incongrua remedia licet intueri, tum in hoc vel maxime,
quod non pauci a recentioribus nolunt discere, quid
abscessum inter & ulcus proprie intercedat, id quod in-
conveniens eorum ac imperita confirmat tractatio, qua ab-
scessum *ως επι το πολυ* in ulceris convertunt constitutionem.
Quasi vero ea lege nobiscum esset transactum, ut omnes
sapiant tantum veteres, & recentiores ab omni recta ra-
tione inopes velut umbræ ferantur. Quæ res sane dici
non potest, quam absona sit, quantumque detrimenti
afferat scholæ medicæ. Si recte enim posuerimus cal-
culum, multa profecto vitia ex illa perversa multorum
C 3 indole

indole in rem medicam inuenta intelligemus, & sane non exigua in ulceris & apostematis curationem. Id quod non rectius, opinor cognoscitur, nisi quis doctorum doctrinas & præcepta inter se diligenter contenderit. Sed nolo in præsentia viris, pridem ob hæc vapulantibus, iniquus esse; præsertim cum plura me volentem & otium & spatii angustia excludit. Ad TE quod attinet, CANDIDATE DOCTISSIME, non possum non profiteri, præclare TE fecisse, qui dissertatione TVA inaugurali de genuino ulceris & apostematis discrimine exposueris. Nam horum affectuum consideratio multum omnino utilitatis non per se tantum, sed propterea quoque habet, quod partibus interioribus ita affectis magnam affundit lucem. Quæ quum ita sint, TIBI CANDIDATE DIGNISSIME, ego & TVAM egregiam doctrinam, quæ omni laude est dignissima, & eam mentem gratulor, qua omnia refers ad salutem hominum, nihilque discere cupis, nisi quod re vera TIBI ornamento, aliisque emolumento sit futurum. Et quum TE, CANDIDATE CLARISSIME, ob egregios in medicina profectus per quinquennium semper amavi, non possum TE minoris facere, cum TIBI hodie id contingit, ut ab ordine nostro summos honores & privilegia ad medicinam faciendam consequaris. Dato igitur amoris in TE mei pignore, precor DEVM OPTIMUM MAXIMUM, ut faveat TIBI porro largissimis suis muneribus, felices curationum & rerum omnium successus, qui industriæ TVÆ, doctrinæ & virtutibus sunt pares, clementissime largiatur, quo non solum eorum, qui TVA causa omnia volunt, spem æquare, sed longe etiam superare possis. Vale & salve. D. a. d. XIII. Maii

MDCCLXXXV.

Die

Die Vorsicht liebt die Welt. Drum wirfft sie ih-
ren Blick
Aus dunkler Ewigkeit in unsre Zeit zurück.
Ihr weiches Herze bricht, wenn Krankheit, Angst
und Noth
Mit ausgezognem Schwerdt dem Kreis der Erden
droht.
Und darum krönt sie Dich, als ihren liebsten Sohn:
Denn Wiß und Wissenschaft bekommt nur solchen
Lohn.

Johann David Lorenz,
aus Halle, M. C. Opponens.

Sir. XXXVIII. 3.

Was ist's, das in der Zeitlichkeit
Des Menschen Herze mehr ergötzet?
Gesundheit und Geschicklichkeit
Ist's, die er über alles sezet.
Da sich der Leib bequem befindet,
Ganz ungehindert zu verrichten
Die Werke, die ihm nützlich sind,
Dazu des Schöpfers Hand und die Natur verpflichten.
Wenn Fieber, das die Nerven zuckt,
Wenn Schwindsucht, so den Leib verzehret,
Der Stein, so in den Nieren druckt,
Ja, was die starken Schmerzen mehret
Wohl gar das Zipperlein uns rührt,
Das uns in unsrer Arbeit hindert:
Wird man sogleich zum Arzt geführt,
Der unser winselnd Ach! und bittere Klagen lindert.
Drum

Drum macht Hygäens ächte Kunst
Den Arzt bey jederman geehret,
Ja, sie erwirbet aller Gunst;
Weil sie dem größten Uebel wehret.
Da Dich die höchste Würde ziert
Mein Freund, so magst Du auch erfahren,
Was Dir der Grad vor Ruhm gebiert
Von Deinem Ehren-Fest, bis zu den spätesten Jahren.

Gottlieb Herkog,

Der Gottesgelahrtheit Beflissener.

Soch Edler Freund Hygäens ächter Sohn!
So wirst Du auch auf unsren Helicon
Nun mehr nach Wunsch und nach Verdienst ergötzet;
In dem der Doctor Huth
Auf Deiner Scheitel ruht,
Dem Deine Wissenschaft Dir aufgesetzt.
Ich wünsche Dir dazu von Herzen Glück,
Zumahl da durch ein höheres Geschick
Verschiedene jetzt in unsern Mauern sterben;
So zeige Deine Kunst!
Du wirst Dir Lieb und Gunst
Dadurch bey jedermann gewiß erwerben.
Gib dem der krank die rechte Arzenei,
Und mache ihm von seiner Schwachheit frey,
Erreue ihm von allen Leibes Nöthen.
Bedencke jenes Wort,
Das uns der Höchste dort
So ernstlich anbefiehet: du sollst nicht tödten.

Inzwi-

Inzwischen aber sey GOTT für und für
Dir seiner Gnaden Obhut über Dir
So wirst Du gut, so wirst Du glücklich Heilen
So wird mich Dein Gedeihn
Auch ebenfalls erfreuen
Und Du wirst Dein Vergnügen mit mir theilen.

Gotthilf Rost
aus Halle B. N. B.

Freund ich bin nebst Dir vergnüget,
Weil Dein froher Ehren Tag,
Es nach Wunsch und Hoffnung füget,
Daß mein Kiel berühren mag,
Was vor Eifer Du bewiesen
In der Arzte Wissenschaft;
Um den Nutzen zu gemessen,
So an saurer Arbeit haßt.
Es wird Müß und Fleiß belohnet
Wo man ernstlich nur studiert,
Weder Schweiß noch Kräfte schonet
Und das Werk zu Ende führt.
Deshalb kannst Du heute prangen,
Da Dich Meditrine schmückt:
Auch zugleich den Ruhm erlangen,
Welchen selbst kein Neid ersticht.
Hilf Morbonens Reich bestiegen:
Spüre in den Curen Glück
Die, so krank zu Bette liegen,
Sich in ihren Stand zurück.

Ludewig Reinhard
aus Halle, B. N. B.
D. Mein

Mein Freund, Du gehst jetzt hin, den höchsten
Schmuck zu nehmen,
Du thust auch recht daran. Doch höre nimm von
mir

Noch diesen Casum mit, ich weiß er dienet Dir,
Du darfst Dich dessen nicht in Ansehn meiner
schämen.

Hier ist er, höre nur: Herr Doctor lobesan,
Nahm jüngst in seine Cur ein krankes Mäd-
gen an.

Er fragte sie vorher: Mein Kind, was fehlt dir
dann?

Wo thut es dir denn weh? liegst du schon lange
Zeit?

Allein, das Mädgen gab (vielleicht aus Ehrbar-
keit)

Auf seine Fragen ihm nichts anders zum Bescheid,
Als nur: Ich weiß es nicht. Der Arzt nach seiner
Pflicht

Sprach drauf: So nimm mein Kind, das Kraut:
Ich weiß es nicht,

Legs auf: ich weiß nicht wo, so wird sich also
dann

Der herbe Krankheits-Schmerz verziehn, ich weiß
nicht wann.

Den so bezahlt und heilet man,
Dem, welcher in der Beichte leugt;
Und wer dem Arzt etwas verschweigt.

Indes besteig nunmehr, mein werth-geschätzter
Freund,

Der höchsten Staffel Stein in Meditrinens Tempel
Zum Ruhm der jezigen, der Nachwelt zum E-
xempel,

Und

Und jedem, welcher Dir und Deinem Glücke
feind,
Muß einmahl Deine Hand das Hirn-Geschwür
stechen
So wird das Sprichwort bald mit Wahrheit von
Dir sprechen
Daß Dich Galenus Kunst zu einem Mann ge-
macht
Zu dem die halbe Welt die Kranken hingebracht.

G. A. M.

aus Halle.

So macht Geehrtester! Dein Tugend-voller
Mund
Dein Wis, Geschicklichkeit anigt die Wahrheit
kund.
Dein theurer Juncker selbst rufft von der Eh-
ren-Bühne,
Wie tapfer Du vor Ihm bestanden, und erschie-
nen,
Er zeigt Deine Schrift Hygeens weisen Kiel,
Und selbst Hygea sagt: Dis ist das rechte Ziel,
Das ich Dir zgedacht, da Dein Verstand und
Gaben,
Wis, wie Gelehrsamkeit, Dich nunmehr können
laben.
Heut ist der Freuden-Tag! da Dir die Ehren-Cron
Vor Fleiß, Geschicklichkeit gegeben wird zum Lohn,
Wohl-

Wohlan! so wünscht mein Herz: GOTT wolle
Dich beglücken
Mit stetem Wohl und Heyl, durch seine Krafft er-
quicken;
Er segene Dein Amt, er thue wohl an Dir,
So kann ich als ein Freund mich freuen für und
für;
Er segne Medicin, und laß in allen Dingen
Nichts, als erwünschte Lust, Vergnügen, Freude
bringen.
Zuletzt nimm diß inacht: Mein werth-geschätz-
ter Freund,
Und sey nicht mißvergnügt, denn es ist gut ge-
meynt,
So bald Cupido nur wird seine Fahne schwingen
Wirst Du, Geehrtester, nach einer Liebsten
ringen.

Salomo David Bauer
B. A. B.

Halle, Diss., 1745 (1)

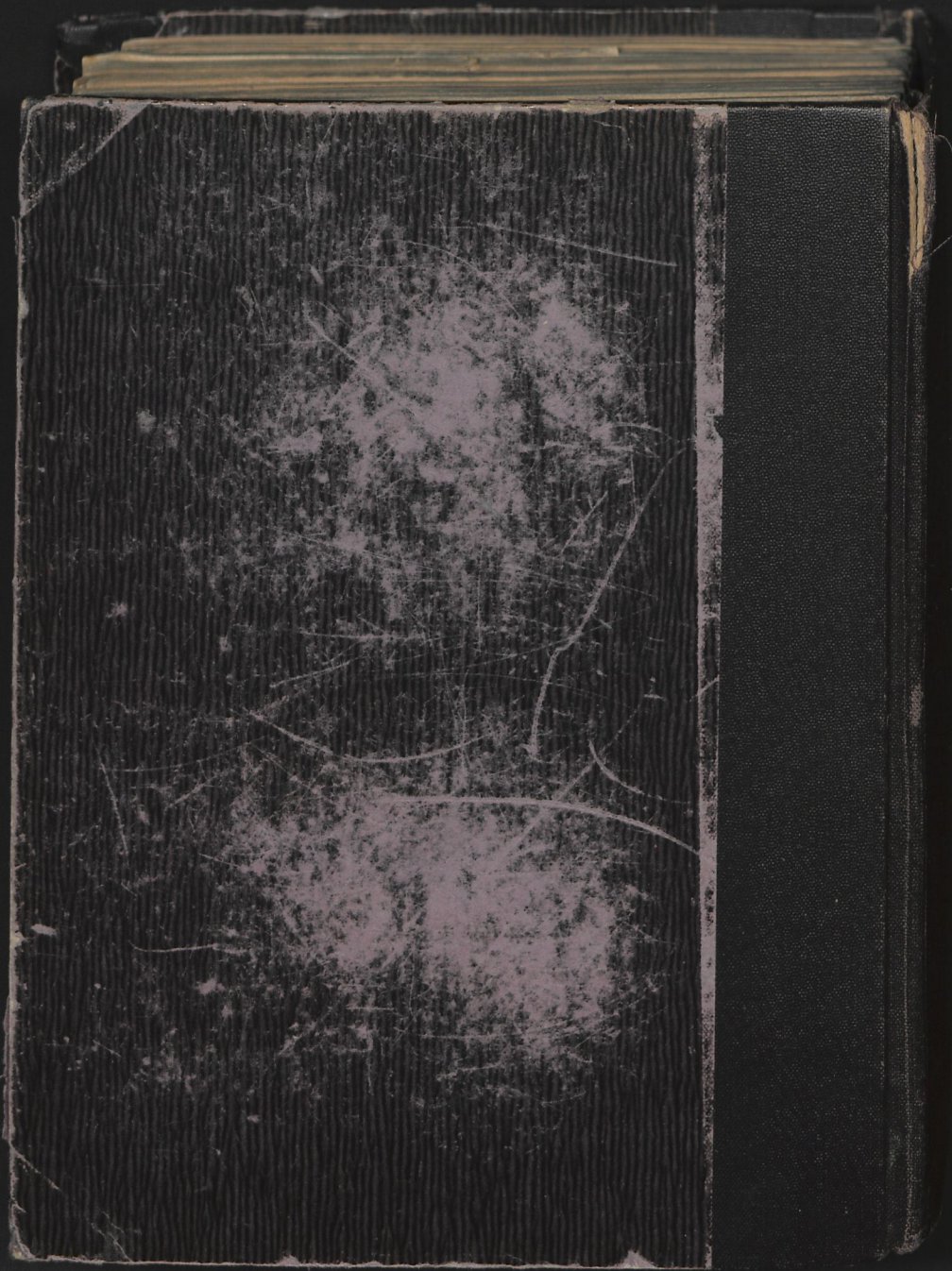
VD 18

ULB Halle 3
002 729 369

5b

DISSERTATIO IN AV
ABSCESSU
INDOLE

AVSPICE
CONSENSV AT
AMPLISSIMI
IN ALMA REC
PR
VIRO ILLUSTRIS EX
LE
DN. JOANNE
MEDICINAE DOCTORE
PVBLICO
DECANO H. T
DOMINO PATRONO PRAEC
PARENTIS INS
PRO LI
SVMMSQVE IN ARTE MEDIC
DOCTORALIBVS LE
H. L
D MAI A
PVBLICO AC PLACIDO ERVDI
AVC
FRIDERICH GO
HAL
HALAE MAGI
Typis IOANNIS CHRISTIANI

UM

245
66

RO
RE

SVO

GIIS

